

Reactienota Eemszijlen

Inleiding

Voor het project Eemszijlen wordt een 'Verkenning' doorlopen. Deze Verkenning is vooral bedoeld om te onderzoeken of Eemszijlen positieve bijdragen kan leveren aan het Groningse kustgebied. Vier doelen staan centraal:

1. Natuur: Het verbeteren van de (ecologische) waterkwaliteit en natuur
2. Leefbaarheid: Het versterken van het maritieme karakter en recreatiefunctie
3. Klimaat: een klimaatbestendige en veilige kustzone
4. Zoetwaterbeschikbaarheid: het besparen van zoet water voor het doorspoelen van het Eemskanaal

We onderzoeken of deze doelen gehaald kunnen worden en wanneer dat kan. Het gaat ook vooral om de samenhang tussen de doelen. Het WAT en WANNEER staan centraal in de verkenning. In de verkenningsfase wordt er nog geen besluit genomen over hoe het gebied wordt ingericht. Het HOE komt aan de orde in de volgende fase (de zogenoemde planuitwerking).

Voor de Verkenning is door de provincie Groningen en het waterschap Hunze en Aa's een openbare procedure doorlopen waarin bewoners en andere betrokkenen vroegtijdig kunnen meedenken. Deze procedure is in juni gestart met de publicatie van een kennisgeving voornemen, een kennisgeving participatie en een kennisgeving over de milieueffectrapportage, de zogenaamde Notie reikwijdte en detailniveau (NRD).

In de kennisgeving voornemen is uitleg gegeven over de doelen/opgaven van het project en zijn mogelijke maatregelen geformuleerd. In de kennisgeving participatie is het werkproces uitgelegd. Bewoners en andere betrokkenen zijn uitgenodigd om op deze informatie te reageren en aan te geven wat zij hiervan vinden. De provincie en het waterschap hebben input gevraagd welke oplossingen mensen zelf zien voor de doelen/opgaven waar de overheden aan werken. In het NRD staat beschreven hoe het Plan-milieueffectrapport zal worden opgesteld. Ook hierop kon gereageerd worden.

Er zijn dertien reacties ontvangen op de Kennisgevingen Voornemen en Participatie kustontwikkeling Eemszijlen en de bijbehorende startnotitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD) van het MER. Uit de dertien reacties zijn 61 vragen, zorgen en aanbevelingen gehaald. In deze memo geven we op alle onderdelen een reactie. De resultaten van deze openbare procedure zijn samengevat aan het einde van dit document en worden meegenomen in het verdere verloop van de verkenning.

Nr	Reactie Nr	Thema	Reactie indiener	Wat het Bevoegd Bezag doet met de reactie van de indiener
1	10	Nut en noodzaak	De indiener twijfelt over de nut en noodzaak van het project, zoals de veiligheid, de zoutindringing, de vismigratie en de alternatieven.	<p>Het nut en de noodzaak van de vier opgaven worden tijdens de verkenning verder uitgewerkt en onderzocht. Het idee achter de verkenning 'Kustontwikkeling Eemssijlen' is om te onderzoeken in welke mate de doelen gecombineerd kunnen worden. De overheden willen bij voorkeur 'werk met werk maken' zodat de omwonenden slechts eenmaal hinder van werkzaamheden ondervinden. Ook willen zij voorkomen dat één partij onderdelen gaat uitvoeren, waar anderen later hinder van ondervinden.</p> <p>Uit de verkenning kan blijken dat nut en noodzaak van één of meerdere doelen in deze fase nog onvoldoende kunnen worden aangetoond.</p>
2	11	Nut en noodzaak	De indiener vraagt zich af of er speciaal voor enkele boten een spuikanaal wordt aangelegd.	<p>Een nieuw spuikanaal zal ook meerwaarde moeten opleveren voor andere opgaven. Dat wordt onderzocht tijdens de verkenning.</p> <p>De gemeente Eemsdelta werkt sinds 2012 (ruimtelijke visie Marconi) aan een (be)leefbare kustzone voor haar inwoners, bedrijven en toeristen. Een van de aspecten is een recreatiesluis nabij het centrum. Het is een lang gekoesterde wens van de gemeente Eemsdelta om het gebied rondom het Oude Eemskanaal en de Damsterhaven weer levendiger te maken. Eemssijlen verkent of en hoe de huidige spuisluis omgevormd kan worden tot een recreatiesluis. Dit heeft als consequentie dat de huidige spuivoorziening (deels) omgelegd moet worden. Het waterschap heeft op termijn mogelijk ook een belang bij een nieuw spuikanaal. Dat is ook onderdeel van de verkenning. Ook zou een nieuw spuikanaal kunnen bijdragen aan het versterken van de natuur. Zo wordt binnen Eemssijlen gekeken of verschillende opgaven en wensen aan elkaar gekoppeld kunnen worden.</p>
3	11	Nut en noodzaak	Doorspoelen van het Eemskanaal blijft nodig, ook met een nieuw spuikanaal. Moet er met een nieuw kanaal wellicht nog meer doorgespoeld worden?	<p>Nee, is uitdrukkelijk niet de bedoeling dat er meer doorspoeling nodig is. Het klopt dat doorspoeling van het Eemskanaal tijdens droogte nodig zal blijven. Niet alleen voor het zout, maar ook om de waterkwaliteit goed te houden. Het project Eemssijlen mag niet leiden tot een extra zoutvracht en doorspoelbehoefte, dat is een harde randvoorwaarde. De ambitie is om vanuit zoetwatervoorraadbeheer binnen het project zelfs een besparing te realiseren.</p>

4	11	Nut en noodzaak	De Industrie en windmolens komen steeds dichterbij. Eemszijlen lost de verminderde leefbaarheid niet op volgens de indiener	De inzet van Eemszijlen is om met de omgeving het gebied tussen het industrieterrein en de dorpen vorm te geven. Hierbij zullen een aantal opgaven gecombineerd worden, dit betreft naast de waterveiligheid e.d. ook de invulling een groene/blauwe zone tussen het industrieterrein en het dorp Borgsweer. Binnen de verkenning willen we samen met het gebied onderzoeken of het project Eemszijlen ook kansen biedt voor de leefbaarheid.
5	11	Nut en noodzaak	De indiener vraagt zich af wat de bijdrage aan de economie is, de horeca in Termunten/Termunterzijl heeft het al goed en voor de landbouw levert het ook geen bijdrage.	De verkenning is juist bedoeld om een antwoord te kunnen geven op deze vragen (zodat we hierover aan het eind van de verkenning een besluit kunnen nemen). Het project Eemszijlen is in beginsel mede bedoeld om de economie in het gebied te versterken. We willen graag samen met de ondernemers en bewoners in het gebied onderzoeken of (en hoe) het plan Eemszijlen hieraan een bijdrage kan leveren. Overigens kijken we binnen de verkenning niet alleen naar de huidige situatie, maar blikken we ook vooruit naar de (verre) toekomst. Door de toekomstige zeespiegelstijging, bodemdaling en de klimaatverandering is bijvoorbeeld de verwachting dat de landbouw in het gebied de komende decennia steeds verder onder druk komt te staan. Ook de huidige manier van kustverdediging (met dijken) komt hierdoor steeds verder onder druk te staan. Binnen de verkenning gaan we onderzoeken op wat voor manier het plan Eemszijlen - in samenhang met overige opgaven in het gebied - een bijdrage kan leveren om deze toekomstige uitdagingen het hoofd te kunnen bieden en toekomstbestendig te maken. Dit op een manier dat ook de lokale economie hiervan profiteert.
6	2	Nut en noodzaak	Hoe kun je nu al fors investeren in toekomstige ontwikkelingen, gerelateerd aan klimaat en mogelijke zeespiegelstijging?	Om het risico van onder- en overinvesteringen zoveel mogelijk te voorkomen, kiezen we voor een adaptieve aanpak. Dit is een aanpak waarbij we nu alleen investeren in benodigde (geen-spijt-) maatregelen op korte termijn, en waarbij we verschillende opties (scenario's) en benodigde investeringen naar de toekomst toe nog openhouden. We nemen hierover pas een besluit als er voldoende informatie en zekerheid is. Dit biedt ook de mogelijkheid voor bijsturen en het nog flexibel in kunnen springen op ontwikkelingen en nieuwe opgaven en inzichten die zich de komende jaren mogelijk nog gaan voordoen. Voor grote investeringen die zijn gerelateerd aan klimaatontwikkeling en zeespiegelstijging is vermoedelijk meer tijd en onderzoek nodig.
7	7, 8, 11	Nut en noodzaak	Het binnenlaten van slib in de Groote Polder lost het slibprobleem in de Eems niet op. Het is slechts een druppel op een	De hoeveelheid slib dat in de Groote Polder ingevangen kan worden, is inderdaad een druppel op de gloeiende plaat als het gaat om het slibprobleem in de Eems-Dollard. De Groote Polder maakt echter onderdeel uit van een omvangrijker zoekgebied (zowel binnendijks- als buitendijks) langs de kust van de Eems-Dollard om slib in te vangen. Dit

			<p>gloeiende plaat en levert geen merkbaar resultaat.</p> <p>De voorgenomen maatregelen lossen de slechte waterkwaliteit van de Eems niet op, het project is slechts symptoombestrijding</p>	<p>waar mogelijk in combinatie met ophogen van landbouwgronden, dijkversterking en/of natuurontwikkeling. De verwachting is dat meerdere maatregelen tezamen wel een positief effect hebben op het slibprobleem in de Eems-Dollard.</p>
8	8	dijkversterking	<p>De indiener wil veilig wonen en werken en vraagt zich af waarom de dijk niet gewoon versterkt kan worden</p>	<p>Het project Eemsijslen is er juist op gericht om het gebied toekomstbestendig te maken zodat we ook in de toekomst nog veilig kunnen wonen en werken in dit gebied. Droge voeten en het veilig kunnen wonen en werken achter de dijk vormt te allen tijde een harde randvoorwaarde waaraan binnen het project niet wordt getornd. Binnen de verkenning onderzoeken we welke (zowel positieve als negatieve) effecten Eemsijslen heeft op de zeedijk. Daarbij onderzoeken we ook de (on)mogelijkheid om de dijkversterking in de planning naar voren te trekken en deze mee te nemen binnen het project Eemsijslen. Dit heeft onder meer als voordeel dat werk-met-werk kan worden gemaakt en het gebied maar één keer op de schop hoeft (en de verstoring zo gering mogelijk blijft).</p> <p>Overigens blijkt dat door de verder gaande zeespiegelstijging het op reguliere wijze blijven versterken van de zeedijk (zoals we dat de afgelopen eeuwen hebben gedaan) op termijn niet meer houdbaar is. De komende dijkversterking zal zeker de huidige kering nog traditioneel versterkt kunnen worden om voldoende veiligheid te bieden. Binnen de verkenning Eemsijslen willen we de mogelijkheden onderzoeken of ook een bijdrage aan de kustveiligheid kan worden geleverd door het ophogen en opslibben van de kustzone als geheel waarbij we gelijktijdig ook de problemen op het gebied van de (toekomstige) verzilting en hoofd kunnen bieden. Ook op langere termijn zal er nog sprake zijn van dijkversterkingen, maar dan bij voorkeur op een hoger kustfundament. De verwachting is dat we hierdoor juist langer het beschermen van onze kustzone met dijken (op een duurzame en verantwoorde manier) kunnen volhouden en ook op termijn veilig achter onze dijken kunnen blijven wonen en werken. In de verkenning voor Eemsijslen willen we onderzoeken wat de (zowel positieve als negatieve) effecten en haalbaarheid hiervan is en wanneer dit spoor het beste kan worden ingezet. Daarbij is het heel goed mogelijk dat we eerst nog kiezen voor een traditionele dijkversterking.</p> <p>Naar de verdere toekomst toe kan er sprake zijn van een onevenredige verzwaring van een dijk door de aanwezige grondslag en de lage ligging. Het op natuurlijke wijze ophogen en versterken van de binnendijkse zone leidt tot toekomstige minder ingrijpende en dure versterkingsopgave.</p>

9	5	dijkversterking	Kan de dijkversterking niet als eerste gebeuren, dan weet je welke ruimte er overblijft voor de herinrichting van de Grootte Polder	De dijkversterking staat op de programmering bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) na 2030. Wel bespreekt het waterschap Hunze en Aa's met het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) of de voorbereiding op de dijkversterking naar voren gehaald kan worden. Daarnaast onderzoeken we in de verkenning hoe de verschillende planonderdelen van Eemshaven het beste in de tijd kunnen worden gerealiseerd en wat daarvoor de meest logische volgorde is. Het doel is om de overlast voor de omgeving als gevolg van de inrichting van de Grootte Polder en de dijkversterking zoveel mogelijk te beperken door de uitvoering in de tijd te combineren.
10	5, 7, 10, 11, 13	dijkversterking	In hoeverre kan de dijk naar buiten versterkt worden? (dat gaat bij de industrie vast ook gebeuren...) Op andere plaatsen vinden buitendijks versterkingen of ophogingen plaats. Waarom kan dat niet hier? Wilt u hier aandacht voor vragen? Kan er in plaats van binnendijks versterken ook gekeken worden naar buitendijks ophogen/versterken, evt in combinatie met kwelderaanleg buitendijks	Voor de dijkversterking zal een aparte verkenning worden opgestart waarin ook de mogelijkheden voor het buitendijks versterken worden onderzocht. Vooruitlopend daarop kan worden gesteld dat het buitendijkse gebied voor de Grootte Polder behoort tot Natura2000 gebied. Dat betekent dat er Europese regels gelden voor wat daar wel en niet mag. Het ministerie van Landbouw, Natuur en Visserij (LNV) ziet hierop toe. Door binnen het project Eemshaven juist ook nieuwe (brakke/zoute) natuur binnendijks te realiseren nemen de (juridische-wettelijke) mogelijkheden voor buitendijks te realiseren toe. De verkenning is er mede op gericht om deze kansen inzichtelijk te maken. Hoewel de effecten en haalbaarheid hiervan in beeld worden gebracht wordt het besluit hierover pas in een volgende fase van de planuitwerking gemaakt. De plannen voor de dijkversterking moeten nog worden opgestart. De optie van een buitendijkse versterking kan worden meegenomen in de verkenningsfase van de dijkversterking.
11	8	dijkveiligheid	De indiener vraagt zich af of een gat in de dijk geen gevaarlijke situaties oplevert.	De veiligheid zal te allen tijde gegarandeerd worden en moet voldoen aan de hiervoor in de Waterwet gestelde (hoge) eisen voor de waterveiligheid. Het waterschap zal hier scherp op toezien. Er zal ook geen gat in de dijk komen waar met het getij ongecontroleerd zeewater het gebied in – en uit kan stromen. In de verkenning wordt onderzoek gedaan naar een duiker die op elk gewenst moment kan worden afgesloten. Hiermee is bijvoorbeeld binnen Polder Breebaart al de nodige ervaringen mee opgedaan. Uiteraard zal de mogelijke aanleg van een duiker in de dijk onder toezicht gebeuren en met veiligheidsvoorschriften. De veiligheid gaat boven alles.
12	13	Slib	Waarom moet de Grootte Polder meestijgen met de zeespiegel? Dat zal uiteindelijk leiden tot en slibwoestijn. Dat	Feit is dat de Grootte Polder laag gelegen. Grote delen liggen 2 meter onder NAP. Dat kan in de toekomst leiden tot een onevenredige verzanding van de dijk. Het op natuurlijke

			<p>is strijdig met uw doelen van natuurontwikkeling, natuurkwaliteit en natuurbeleving...</p>	<p>wijze ophogen en versterken van de binnendijkse zone leidt tot toekomstige minder ingrijpende en dure versterkingsopgave.</p> <p>Het idee is om het slib via een duiker met eb en vloed binnen te laten zodat het gebied 'meegroeit' met de zeespiegel. Als het peil heel geleidelijk meestijgt met het maaiveld, ontstaat een kweldervegetatie die veel slib invangt. Voor hoe het gebied eruit kan komen te zien, verwijzen we naar polder Breebaart. Deze natuurlijke vorm van ophoging hoeft voor de Groote Polder niet in één keer, maar kan gefaseerd zodat er ook ruimte blijft voor recreatie en natuurbeleving.</p>
13	5, 7, 9, 15	spuien	<p>Kan het spuien ook op een andere plek? Het is jammer om natuur op te geven voor een spuikanaal...</p> <p>Kan de kleine schutsluis meer benut worden voor spuien? Houd je daarmee ook niet meer zout water tegen dat naar binnen komt?</p> <p>Wat is de noodzaak voor meer spuien? Kunnen we niet meer water vasthouden? Zoals ook bv bij Haren/Waterhuizen.</p>	<p>De locatie van de Groote Polder is in beeld omdat hier een combinatie gemaakt kan worden met de herontwikkeling van de Groote Polder. Gevolg is dat er een spuikanaal gegraven moet worden. Echter worden binnen de verkenning ook de mogelijkheden en voor- en nadelen onderzocht om het spui op een andere locatie te realiseren. Daarbij komen ook de huidige spuilocaties (of een combinatie daarvan) uitdrukkelijk in beeld.</p> <p>Nee, het meer benutten van de kleine schutsluis voor spuien is geen optie. De kleine schutsluis wordt nu in extreme situaties ingezet en dit vergt grote inspanningen. De kleine sluis in de basis niet gebouwd als spuimiddel en daarom ongeschikt voor reguliere spuisituaties. De voorkeur is daarom om een (zeer) betrouwbaar spuimiddel te realiseren en de kleine schutsluis te blijven zien als calamiteiten maatregel. Spuien met de kleine schutsluis zorgt bovendien voor risicovolle situaties voor de scheepvaart</p> <p>Er is op dit moment geen opgave voor meer spuien. Echter, door klimaatverandering, zeespiegelstijging en bodemdaling zal op termijn een hogere piekbelasting komen in het spuien. In project Eemzijlen kijken we of we hier een bijdrage aan kunnen leveren. Uiteraard zijn alternatieven voor meer water bergen ook mogelijk (bijvoorbeeld in de beekdalen of in waterbergingsgebieden). Dat is echter geen onderdeel van project Eemzijlen. Het waterschap zal dit meenemen in toekomstig onderzoek dat vanaf 2023 (Studie Droge Voeten) zal gaan plaatsvinden. Voor Eemzijlen is het uitgangspunt dat we minimaal de huidige spucapaciteit gaan handhaven.</p>
14	7, 8	spuien	<p>Spuien ten oosten van de Pier van Oterdum zal vernietiging van het 'Borgweesterwad' betekenen (N2000). Of er zullen in ieder geval nieuwe geulen ontstaan.</p>	<p>Binnen de verkenning voor Eemzijlen gaan we ook de effecten en haalbaarheid op het "Borgweesterwad" onderzoeken en betrekken in de afweging voor het voorkeursbesluit. Het verleggen van het spui zal altijd invloed hebben op het buitendijkse gebied. Alle buitendijkse gronden maken deel uit van het ecosysteem Eems-Dollard en zijn beschermd Natura2000 gebied. Door de afvoer van zoet water zal het karakter van het gebied veranderen. Er zal buitendijks een systeem van nieuwe geulen</p>

				ontstaan, waarmee platen verloren gaan. Ook zal er buitendijks een spuigeul/kanaal aangelegd moeten worden om het spuien mogelijk te maken. Maar er ontstaat ook een nieuwe zoet-zout gradiënt die in combinatie met de inrichting van de Grootte Polder tot een verrijking van de ecologische waarde van het gebied moet gaan leiden. In het project zullen we moeten aantonen dat er geen aantasting van de beschermde natuurwaarden zal plaatsvinden. Het doel van het project is om de natuur als geheel hier te versterken/verbeteren. De vooronderzoeken tot nu toe laten niet zien dat we een “vernietigend” effect moet verwachten. Echter, het is nodig is om dit nog veel beter in kaart te brengen, daarvoor is het ook nodig om eerst uit te werken wat de wijzigingen precies gaan zijn.
15	7, 8	spuien	Kan het nieuwe spuikanaal niet beter uitmonden in het zeehavenkanaal? Gelijk in diep water.	Alle mogelijke spuilocaties worden binnen de verkenning nader onderzocht. Voor de uiteindelijke afweging zal echter niet alleen worden gekeken naar de belangen en randvoorwaarden vanuit het spuien, maar ook naar de (zowel negatieve als positieve) effecten en doelen op het gebied van bijvoorbeeld de scheepvaart, de nautische veiligheid, natuurwaarden, overgang zoet-zout, recreatie, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit worden betrokken.
16	3	spuien	Vrees voor opstuwing in het Oude Eemskanaal bij westenwind, als het spui wordt omgelegd	Dit is onderdeel van het onderzoek. Wanneer de omlegging leidt tot een ongewenste opstuwing die zonder de omlegging niet zou optreden dan dient hier een maatregel op genomen te worden. Voor de omliggende belangen van Oude Eemskanaal zal veiligheidsniveau geborgd moeten worden.
17	7, 9	spuien	Kan het waterpeil van het Termunterzijldiep niet verhoogd worden (zoals vroeger) en dat de oude Boog weer in ere wordt hersteld, zodat ook de haven beter wordt uitgespoeld. Dat levert ook een schoner Termunterzijldiep op!	Een verhoging van het waterpeil van het Termunterzijldiep zou betekenen dat ook de kades langs het diep tot Scheemda opgehoogd moeten worden. Gezien de onevenredig hoge kosten en de gevolgen voor het gebied die dit met zich meebrengt, zien we geen aanleiding deze mogelijkheid mee te nemen in de alternatieven. Deze oplossing voor de opgave zal in de verkenning daarom ook niet verder worden onderzocht.
18	10	spuien	Met de beoogde locatie van het spuikanaal wordt afgeweken van een harde grens tussen industrie en de dorpen. Waarom geen spuikanaal (en in de toekomst) een gemaal westelijk van de Wal van Borgsweer? Een gemaal past	De optie om het spuikanaal aan de westzijde van de Wal van Brogsweer te situeren nemen we mee in de verkenning Een spuikanaal heeft niet per definitie een industrieel karakter. Het is mogelijk een spuikanaal te ontwerpen met een natuurlijke groene uitstraling (die ook als “buffer” kan dienen) . Hoe het spuikanaal eruit komt te zien, is juist nog onderwerp van onderzoeken

			bovendien niet bij een opslibgebied/vogeleiland.	en gesprek tijdens de verkenning. De mogelijkheid van een toekomstig spuikanaal als onderdeel van een groene zone, zien we als een alternatief.
19	5, 10	spuien	<p>Graag alternatieven onderzoeken voor het spuikanaal:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Aan de westzijde van de Pier van Oterdum 2. Via het Termunterzijldiep <p>Kan de oude sluis bij Termunterzijl niet als spuumiddel worden ingezet, in combinatie met vasthouden van water? Dat helpt ook voor het doorspoelen van de haven van Termunterzijl</p>	<p>1 Alle mogelijke spuilocaties worden binnen de verkenning nader onderzocht. Voor de uiteindelijke afweging zal echter niet alleen worden gekeken naar de belangen en randvoorwaarden vanuit het spuien, maar ook naar de (zowel negatieve als positieve) effecten en doelen op het gebied van bijvoorbeeld de scheepvaart, de nautische veiligheid, natuurwaarden, overgang zoet-zout, recreatie, leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit worden betrokken.</p> <p>2 Het spuien via het Termunterzijldiep zien we niet als een haalbaar alternatief. Dit is geen alternatief omdat het boezempeil van het Termunterzijldiep 2 meter lager ligt dan het boezempeil van het Eemskanaal. Het water van de boezem van het Termunterzijldiep wordt via het Zeegemaal Rozema op de Eems gepompt (dit kost energie en dus geld), terwijl het water van het Eemskanaal boezem onder vrij verval (en dus gratis) wordt geloosd op de Eems. Mede om financiële redenen is via het Termunterzijldiep niet wenselijk.</p> <p>Deze oplossing voor de opgave zal in de verkenning daarom ook niet verder worden onderzocht.</p>
20	2	Gemaal	Wat vindt u van het idee van een spuigemaal aan de zuidoost kant van de Pier van Oterdum, geïntegreerd in een futuristisch bouwwerk dat ook als bezienswaardigheid dient	<p>Om het bouwwerk voor spuien/malen te combineren met andere functies, kunnen we over nadenken. Is dit iets wat leeft in de omgeving of waar men blij van wordt? Zijn er nog andere functies die we eraan kunnen koppelen?</p> <p>De verkenning die nu uitgevoerd wordt gaat nog niet in op hoe de onderdelen eruit komen te zien. Het gaat nu meer om de principes. Als er op basis daarvan besloten wordt om verder te gaan wordt er meer in detail gekeken hoe het eruit kan komen te zien.</p> <p>We hopen dat u in de vervolgsessies met ons hierover mee wilt denken.</p>
21	3	Recreatiesluis	De plus voor de recreatievaart is beperkt en rechtvaardigt deze grote investeringen niet...	De verwachting is dat meer mensen van de sluis gebruik gaan maken als de scheiding tussen beroepsvaart en recreatievaart gerealiseerd wordt. Dit is nu nog wel het geval bij de zeesluis bij Farmsum. Daar komt bij dat het een lang gekoesterde wens van de gemeente is om de spuisluis weer in ere te herstellen zodat er mee recreatievaart dicht bij het centrum van Delfzijl en Farmsum komt. Dit draagt positief bij aan de ontwikkelingen die in gang gezet zijn vanuit de centrumplannen van Delfzijl. Een onderdeel van de centrumplannen is de Damsterhaven. De Damsterhaven is nu niet meegenomen in de centrumplannen maar het is wel een lang gekoesterde wens om dit gebied verder te ontwikkelen. De mogelijke ombouw van de spuisluis tot een recreatiesluis kan daar een goede aanleiding voor zijn om dit verder uit te werken.

				<p>Het waterschap heeft op termijn mogelijk ook een belang bij een nieuw spuikanaal. Dat is ook onderdeel van de verkenning. Ook zou een nieuw spuikanaal kunnen bijdragen aan het versterken van de natuur. Zo wordt binnen Eemzijlen gekeken of verschillende opgaven en wensen aan elkaar gekoppeld kunnen worden. De investeringen worden kortom gedaan voor meerdere opgaven die we tijdens de verkenning in samenhang onderzoeken.</p>
22	6, 7, 8, 15	Verkeers- doorstroming	<p>Er zijn veel transportbewegingen door Delfzijl die over een brug moeten. Een recreatiesluis levert veel oponthoud en mogelijk filevorming op. Is dat het waard?</p>	<p>Binnen de verkenning (en de MER) worden ook de effecten op het wegverkeer en de bereikbaarheid van Delfzijl, het chemiepark en de omliggende dorpen nadrukkelijk in beeld gebracht. Het ombouwen van de spuisluis naar een recreatiesluis en deze in gebruik nemen heeft consequenties voor de brug in de Oosterveldweg. Deze zal vaker open en dicht gaan voor de recreatievaart. Met de verdere invulling van het industrieterrein in Delfzijl is de verwachting wel dat de hoeveelheid transportbewegingen tussen de handelskade en het industrieterrein van Oosterhorn gaan toenemen. De verwachte effecten op het verkeer, zowel over de weg als over het goederenspoor, zullen nader onderzocht worden. Uit nader onderzoek moet blijken wat mogelijk is en wat acceptabel is.</p>
23	7	Verkeers doorstroming	<p>Een nieuwe sluis voor recreatievaart zal leiden tot vele verkeersopstoppingen, zoals vroeger. Bewoners van de dorpen zullen zich weer afgesloten voelen en zich weer meer gaan richten op Scheemda, Winschoten, etc.</p>	<p>Binnen de verkenning (en de MER) worden ook de effecten op het wegverkeer en de bereikbaarheid van Delfzijl, het chemiepark en de omliggende dorpen in beeld gebracht. Het ombouwen van de spuisluis naar een recreatiesluis en deze in gebruik nemen heeft consequenties voor de brug in de Oosterveldweg. Deze zal vaker open en dicht gaan voor de recreatievaart. De verwachte effecten op het verkeer, zowel over de weg als over het goederenspoor, zullen nader onderzocht worden. Uit nader onderzoek moet blijken wat mogelijk is en wat acceptabel is.</p>
24	12	Verkeers- doorstroming	<p>De brandweerkazerne in Delfzijl is de uitvalsbasis voor meerdere voertuigen. Er zal nieuwbouw komen op de huidige locatie. In geval van spoed zijn er nu weinig belemmeringen en goede afspraken. Dat zal met een nieuwe recreatiesluis veranderen. Van belang om te kijken naar passende oplossingen.</p>	<p>De verkeersdoorstroming in Delfzijl is een punt van aandacht. Wanneer de huidige spuisluis wordt omgebouwd tot een recreatiesluis zal de brug in de Oosterveldweg en de Nieuweweg vaker open en dicht gaan. De mogelijke maatregelen om de hinder tot een minimum te reduceren op de routes voor de hulpdiensten zullen in vervolgonderzoeken onderzocht worden. We zullen dit ook gaan uitzoeken met de verschillende partijen in het gebied om te kijken hoe we verkeersdoorstroming gaan organiseren.</p>

25	5,7, 10	Inrichting polder	<p>Wij zien het binnenlaten van slib niet zitten en willen niet dat de huidige bomen en natuur verdwijnt. We willen dat de Groote Polder zo blijft en waar we kunnen wandelen met de hond. We vrezen voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Langdurig niet goed bereikbaar voor de bewoners of niet aantrekkelijk • Afsluiting voor honden • Gebied wordt een depot voor slib • Verontreiniging van het slib • Stank • Verwijderen van bomen. Laat de huidige bomen staan! Beukenbos is uniek en moet behouden blijven. • Bij het verwijderen van bomen verdwijnt ook de geluidsbuffer. Denk aan de industrie. • Bomen zijn een visuele buffer voor de windmolens en de industrie. • Klimaatprobleem: Nederland is voornemens bomen langer te laten staan en meer te laten groeien. Haal dus geen bomen weg. • Er komen meer hittegolven en ze duren langer. Bomen zijn belangrijk voor de schaduw. Bovenal, we genieten van de bomen. Niet alleen wij als bewoners van Borgsweer, Termunten en Termunterzijl maar ook mensen van buiten 	<p>Wij begrijpen de vrees van de voorgenomen ideeën. De huidige bomen kunnen niet tegen zout/brak water en de meeste bomen zullen daardoor op den duur verdwijnen. Binnen de verkenning willen we de mogelijkheden onderzoeken om toch delen van het gebied te behouden zodat niet alle huidige waarden verloren gaan (zie ook antwoord vraag 12). De inbreng van de bewoners is van belang om samen te onderzoeken dat het gebied zo ingericht kan worden waarin ook nog voldoende mogelijkheden blijven voor fietsers, wandelaars en honden. Daarin biedt ook de aanleg en inrichting van een spuikanaal als bufferzone mogelijkheden als uitloopgebied en (nieuwe) verbindingroutes. Binnen de verkenning willen we graag samen met de bewoners in het gebied de mogelijkheden hiervoor onderzoeken en uitwerken.</p> <p>Wat betreft de natuurwaarden van de Eems-Dollard weten we dat een aantal soorten erg onder druk staan (soorten die afhankelijk zijn van de Eems-Dollard). Er is voor hen steeds minder leefgebied of er is te weinig aanbod aan voedsel. De Groote Polder is één van de weinige plekken langs de kust waar we juist voor deze bedreigde soorten iets kunnen betekenen.</p>
----	------------	-------------------	--	--

			<p>komen hierheen om van de natuur en de bomen te genieten.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nieuw aangeplante bomen zijn bij verre niet zo aantrekkelijk als oudere bomen. • Verdwijnen van huidige dieren zoals reeën, vossen, boommarter, etc. 	
26	5	Inrichting polder	Kan de bestaande inrichting niet verfraaid worden met waterpartijen, meer/betere wandelpaden en evt een zwemvoorziening voor honden	Dit zijn suggesties om samen verder over te praten en binnen de verkenning en het MER verder te onderzoeken (zie ook antwoord vraag 12 en 25). De inrichting van de Grootte Polder staat namelijk nog niet vast. Graag willen we uw suggesties verder bespreken in combinatie met het geleidelijk en natuurlijk ophogen van de Grootte Polder met slib. We zullen deze suggesties dan ook meenemen in het proces.
27	7	Inrichting polder	Kan de polder verbeterd worden zonder slibinvang maar door het bestaande vijvertje te vergroten, meer bloemen (ipv gras), mooiere slingerende paden, meer aanplant (pluktuin, productiebos) met bv een hoogholtje om beide delen te koppelen	<p>Het ophogen van de kustzone door de natuurlijke invang van slib vormt een belangrijke pijler onder het project Eemshaven (zie ook antwoord vraag 8). Naar de verdere toekomst toe kan er sprake zijn van een onevenredige verzwaring van een dijk door de aanwezige grondslag en de lage ligging van de Grootte Polder. Het op natuurlijke wijze ophogen en versterken van de binnendijkse zone leidt tot toekomstige minder ingrijpende en dure versterkingsopgave.</p> <p>Het idee is om de polder geleidelijk op te hogen met slib uit het estuarium. Wij gaan in de verkenning onderzoeken of het geleidelijk meegroeien van de polder is te combineren met een aantrekkelijk uitloopgebied voor omliggende dorpen met waterpartijen, wandelpaden en meer biodiversiteit. We hopen daarom ook dat u met ons mee wilt denken over de verdere inrichting.</p>
28	7	Inrichting polder	Ooit was het de bedoeling een stevige groene zone om de industrie heen te leggen... er is slechts een smalle zone overgebleven ... met een spuikanaal en een toekomstig gemaal blijft er helemaal niets over van een groene zone... de windmolen en de zonneparken komen alleen maar dichterbij Kan de huidige	Het idee is om een brede groene zone te creëren en afscherming te bieden van de industrie en is onderdeel van de Verkenning. Een spuikanaal kan ook natuurlijk ingericht worden en ruimte bieden om een groene zone te creëren. Wij gaan graag met bewoners in gesprek over hoe we dit het beste kunnen doen.

			afschermend niet opgehoogd worden tegen de lichthinder?	
29	10	Inrichting polder	De dijk (wal van Borgsweer) dient vanaf de Valgenweg tot aan het Oosterhornhuisje op dezelfde hoogte te blijven en beplanten met groen.	Wij zullen dit als wens meenemen in de verdere uitwerking van de verkenning. Mochten er meer ideeën zijn over de inrichting van een groene bufferzone tussen de industrie en de dorpen dan horen wij dat graag.
30	8	Inrichting polder	De plannen zullen leiden tot overlast van ganzen, zwanen, meeuwen	Binnen de verkenning en de MER worden (zowel positieve als negatieve) effecten in beeld gebracht. Hierin zullen we ook aandacht besteden voor eventuele overlast als gevolg van ganzen, zwanen en meeuwen. Overigens is het de verwachting dat eerst vooral nog pionier soorten zullen gaan profiteren van de voorgenomen inrichting. De geschiktheid van het gebied voor bovengenoemde soorten is mede afhankelijk van de inrichting en beoogde einddoel van het gebied. Hierover gaan wij graag met u in gesprek.
31	8	Inrichting polder	Hoe kun je van de Grootte polder een aantrekkelijk gebied maken, met de industrie zo dichtbij, de walm af en toe, en de windturbines met hun geluid...	Aan de huidige omstandigheden kunnen wij helaas niets doen. Wel kunnen wij ervoor zorgen dat er een groene bufferzone komt tussen de dorpen en de industrie. Hiermee willen we een duidelijke scheiding met de industrie versterken.
32	9	Inrichting polder	Gaat u slib storten in de Grootte Polder en hoe schoon is het slib? Gaat u niet voorbij aan de waarden en karakteristieken van het gebied?	<p>Het idee is om het slib via een duiker met eb en vloed binnen te laten en niet te storten. We monitoren continue de kwaliteit van het slib. De eerste bevindingen zijn goed, het slib is schoon.</p> <p>Feit is dat de Grootte Polder laag gelegen is met veel veen in de ondergrond. Dat kan in de toekomst leiden tot een onevenredige verzwaring van de dijk. Het op natuurlijke wijze ophogen en versterken van de binnendijkse zone leidt tot toekomstige minder ingrijpende en dure versterkingsopgave.</p> <p>De Grootte Polder zal opgehoogd moeten worden voor de waterveiligheid voor de lange termijn. Door slib in te laten kan het gebied meegroeien met de zeespiegelstijging.</p> <p>Als het gaat om de waarden in het gebied, kijken we kritisch hoe deze samenkomen.</p>
33	8	Inrichting polder	Kan er geen droge herinrichting plaatsvinden met uitbreiding kampeermogelijkheden, verbetering strand en parkeervoorzieningen?	De optie van een volledige "droge herinrichting" wordt niet onderzocht in de verkenning omdat deze optie voor meerdere opgaven geen bijdrage levert. Wel wordt een deels droge herinrichting onderzocht.

				<p>Punt blijft dat we de lage gronden graag willen laten meegroeien om zo ervoor te zorgen dat het land opgehoogd wordt. Dat zou ook gefaseerd kunnen. Ook daarover willen we graag met de omgeving in gesprek.</p> <p>Wij verkennen eveneens de mogelijkheden voor het verbeteren van het strand, aanleggen van parkeervoorzieningen of uitbreidingsmogelijkheden voor kamperen. Ook daarover gaan we graag met u in gesprek.</p>
34	8	Inrichting polder	Waarom staat de leefomgeving van de burgers niet meer centraal in plaats van de flora en de fauna (met rekenschap met de ontstaansgeschiedenis van de kleine en de grote polder)	Beide thema's staan centraal in dit project. Zowel de leefomgeving als de flora en fauna. Vaak gaan die beiden ook hand in hand samen.
35	9	Inrichting polder	Waarom het bestaande groen opofferen in een tijd waarin we het oude groen moeten koesteren? Zeker in de omgeving van industrie...	<p>Wat betreft de natuurwaarden van de Eems-Dollard weten we dat een aantal soorten erg onder druk staan (soorten die afhankelijk zijn van de Eems-Dollard). Er is voor hen steeds minder leefgebied of er is te weinig aanbod aan voedsel. De Groote Polder is één van de weinige plekken langs de kust waar we juist voor deze bedreigde soorten iets kunnen betekenen. Dit is, vanuit natuurbelangen, de belangrijkste rede om tot een andere inrichting van de Groote Polder te komen.</p> <p>De huidige bomen kunnen niet tegen zout/brak water en zullen daardoor op den duur grotendeels verdwijnen. Binnen de verkenning willen we echter ook de mogelijkheden onderzoeken om toch delen van het gebied hiervoor te behouden zodat niet alle huidige waarden verloren gaan. Mogelijk kunnen we bomen in het gebied opnieuw planten op een plek waar ze als buffer tussen de dorpen en de industrie dienen. Ook daartoe staan wij open voor suggesties vanuit de omgeving.</p> <p>Ook hier geldt dat we mogelijk kunnen faseren. Niet alle groen hoeft weg en zeker niet tegelijkertijd. Het gaat hier om een project welke nog jaren gaat duren voordat deze in uitvoering komt. Dat geeft ruimte om te faseren.</p>
36	7	Inrichting polder	Wordt de camping met de plannen niet in haar bestaan bedreigd? De verblijfsrecreatie in de Groote Polder zal juist met de plannen gaan afnemen.	Hier is nog niets met zekerheid over te zeggen en de mogelijkheden hiervoor zullen in de verkenning nader worden onderzocht. Uitgangspunt van de gemeente is dat de functie van een camping op dezelfde locatie behouden blijft.

37	1, 14	Inrichting Polder	Graag aandacht voor de toegankelijkheid van de Groote Polder, in bijzonder het schelpenpad van de Schepperbuurt	De toegankelijkheid van de Groote Polder is een belangrijk element in de verkenning. Het uitgangspunt is dat het gebied toegankelijk blijft voor wandelaars. Hoe dit er precies gaat uitzien weten we nog niet. Wij hopen dat u met ons mee wilt denken.
38	14	Inrichting Polder	Pleidooi om beide delen van de Grote Polder met elkaar te verbinden	Het idee is het inderdaad om het oostelijk en het westelijk deel van de Groote Polder met elkaar te verbinden. Dat kan mogelijk ook in fasen. Het is op dit moment zo dat de beide delen van de Groote Polder erg verschillen wat betreft hoogte. Het oostelijke deel ligt zo'n 1,5 meter lager dan het westelijke deel. Dit maakt een verbinding op dit moment lastig en het is onderdeel van de verkenning om te kijken hoe dit op termijn te maken is.
39	14, 15	Inrichting Polder	Hoe komt de visuele afscherming van het noordelijke (westelijke) van de Grote Polder eruit te zien? Blijft de bestaande dijk (Wal van Borgsweer) met begroeiing bestaan?	Het idee is om een groene bufferzone tussen de dorpen en de industrie realiseren. De gehele zone tussen de Wal van Borgsweer, het afwateringskanaal en de Groote Polder is in beeld als groene (buffer)zone. Hoe dit het beste kan, met behoudt van de functies die deze onderdelen vervullen moeten we met de omgeving bepalen. De bestaande Wal van Borgsweer vervult voor veel mensen al een belangrijke rol voor de afscherming van de industrie. Het ligt dus voor de hand om de bestaande wal te behouden en deze nog robuuster en groener te maken. Dit heeft te maken met de inrichting van het gebied en dit staat nog open. Suggesties om de Wal nog meer de functie van bufferzone te maken, zijn welkom.
40	15	Inrichting polder	Blijft het oostelijke deel met de plas en de vegetatie bestaan? Het is nu open voor wandelaars met honden.	Het oostelijke deel van de Groote Polder is het meest laaggelegen deel. Het idee is om dit deel geleidelijk op te hogen met slib uit de Eems-Dollard. In de verkenning worden de effecten en haalbaarheid hiervan nader onderzocht. Welke vegetatie er blijft en welke vegetatie er mogelijk kan komen, is nog onderwerp van de verkenning, maar het zal er anders uitzien dan nu het geval is. Wij begrijpen het nadrukkelijk verzoek van de bewoners dat het gebied toegankelijk blijft om te wandelen met honden. Samen met de bewoners willen we de mogelijkheden daartoe verder uitwerken.
41	10	Landschappelijk	Het reliëf van de wierden van Borgsweer en Lalleweer dienen vanuit landschappelijk perspectief zichtbaar te blijven, dus geen gronden ophogen...	Binnen de verkenning worden deze waarden in beeld gebracht en meegenomen in het ontwerpproces en de afweging naar het voorkeursbesluit. De wierden van Borgsweer en Lalleweer hebben cultuurhistorische waarde en zijn als zodanig ook bestempeld. Om echter ook op de langere termijn veilig te kunnen blijven wonen in het gebied en akkerbouw te kunnen blijven uitoefenen, wordt verkend om laag gelegen en kwetsbare landbouwgronden op te hogen met slib uit de Eems-Dollard.

42	9	Valgenweg	Borgsweer, Termunterzijl en Termunten zijn voor voorzieningen aangewezen op Delfzijl. Bereikbaarheid is belangrijk. Kan de weg door een soort groene corridor gelegd worden, zodat we de industrie minder zien?	De verbindingen tussen de genoemde dorpen en Delfzijl en Appingedam zijn erg van belang. Daarom wordt in de huidige studie ook gekeken hoe dit het beste ingepast kan worden. Hiervoor zal de omgeving ook benaderd worden om mee te denken hoe dit het beste kan. Uw opmerkingen zijn daar onderdeel van.
43	7	Valgenweg	Kan het nieuwe tracé zo aangelegd worden (bv obstakels, bebording, ect.) dat het vrachtverkeer (niet zijnde bestemmingsverkeer) een andere route kiest	Dit maakt onderdeel uit van een mobiliteitsplan waar op dit moment aan gewerkt wordt. De uitkomsten daarvan zullen meegenomen worden in de verkenning en de mogelijke varianten voor het verleggen van de Valgenweg.
44	1, 16	Valgenweg	Ontsluiting Valgenweg: vrees voor extra verkeersdruk door Borgsweer en/of Baamsom. En de route over Baamsom is veel langer...	Onderdeel van de verkenning is het uitvoeren van een variantenstudie naar het verleggen van de Valgenweg. Als de Valgenweg door de Grote Polder mogelijk verdwijnt zal er een goed alternatief gerealiseerd moeten worden. De onderdelen die u aangeeft maken onderdeel uit van de studie.
45	5, 7	Valgenweg	Kan het nieuwe tracé voor de Valgenweg ook verwerkt worden in de nieuwe dijk tot aan de Pier van Oterdum? (dan voorkom de hard rijden langs bebouwing en geluidsoverlast)	Wij zullen deze suggestie meenemen in de verkenning. Vanuit de dijkversterking zal worden onderzocht of dit technisch ook kan/gewenst is op de dijk.
46	13	Valgenweg	De Schepperbuurt is onlangs opgeknapt en door fouten is het geworden tot een racebaan. De optie om de Schepperbuurt door te trekken zal dit alleen maar verergeren. De weginrichting zal aangepast moeten worden met snelheidsbeperkende maatregelen.	Het aanpassen van de inrichting van de Schepperbuurt is geen onderdeel van de verkenning Eemzijlen. Wel gaan we verkennen hoe we de Valgenweg kunnen omleggen op een manier waardoor er niet een enorme overlast ontstaat. Wij willen daarom ook alle inwoners betrekken bij de verkenning hiervan. Er is namelijk nog geen alternatief gekozen en ook zeker nog niet uitgewerkt. We moeten dus goed kijken hoe we dit soort problemen kunnen voorkomen. We nodigen u dan ook van harte uit om met ons hierover mee te denken.
47	5, 9, 15	Fietsen	Blijft het veilige fietspad langs de dijk bestaan? Of mogelijk op de nieuwe dijk in de toekomst? Kan het bestaande fietspad langs de dijk evt nog veiliger gemaakt worden met een signalering bij calamiteiten	Met Eemzijlen beogen we niet om het fietspad langs de dijk weg te halen. Wij begrijpen dat het fietspad momenteel als een veilige fietsroute wordt beschouwd voor het fietsen naar Delfzijl. Gemeente en GSP beraden zich momenteel op veilige alternatieven. Bij het onderzoek naar de mogelijke alternatieven spelen de verkeersveiligheid en de afstand een belangrijke rol.

48	1	Fietsen	Handhaven fietspad als verlengde van de Schepperbuurt naar de zwaaiikom	Het bereikbaar houden van de dorpen door middel van fietspaden vinden wij erg belangrijk. Het fietspad vanaf het einde van de Schepperbuurt tot aan de zwaaiikom willen wij graag handhaven of eventueel iets verplaatsen wanneer dit nodig is.
49	4	Damsterkade	Wordt het opknappen van de Damsterkade meegenomen in de plannen? Kan dat voor Delfsail2024?	Eemszijlen richt zich onder meer op de ombouw van de spuisluis tot een recreatiesluis op de grens van Delfzijl en Farmsum. Afhankelijk van de ontwikkeling van de zeesluis bij Farmsum en afhankelijk van de keuze voor een type recreatiesluis, is dit het slotstuk van Eemszijlen. Het opknappen van de Damsterkade maakt nu nog geen onderdeel uit van Eemszijlen. Het is wel vaker onderdeel geweest van masterplannen om het maritieme karakter van Delfzijl terug te brengen echter is het nog niet in uitvoeringsplannen opgenomen.
50	6	Gemaal De 3-zijlen	Als het gemaal de Drie Zijlen water afvoert levert dat een dwarsstroom op voor de recreatievaart. Is dat niet een belemmering?	Dit effect gaan we meenemen en beoordelen in de Verkenning.
51	4	Eemskanaal	Er liggen heel veel kansen ook voor het Eemskanaal ZZ/NZ, wordt hier ook naar gekeken?	Eemszijlen richt zich op de ombouw van de spuisluis tot een recreatiesluis op de grens van Delfzijl en Farmsum. Dit is het slotstuk van Eemszijlen maar tegelijkertijd de eerste stap voor de inrichting van het hele gebied rond de sluis. Het meenemen van kansen voor het Eemskanaal ZZ/NZ maakt geen onderdeel uit van de verkenning maar wordt wel herkend.
52	5, 9	participatie	Oproep voor een brede oploop voor alle inwoners waar alle partijen aanwezig zijn voor een toelichting	Dit gaat zeker gebeuren. Gezien alle reacties en zienswijzen nemen we hier wel iets meer tijd voor. Enerzijds om nut en noodzaak beter te duiden. Anderzijds om de mogelijke maatregelen ook beter in een tijdspad te plaatsen om de samenhang der dingen beter te kunnen uitleggen. Begrip en draagvlak uit het gebied blijft voor ons een belangrijke pijler van Eemszijlen. Zodra het zover is zullen wij de inwoners van het gebied per brief uitnodigen. Ook zullen wij dit via de gemeente, social media en lokale bladen kenbaar maken.
53	6	scheepvaart	De ontvlechting van de beroeps- en de recreatievaart geldt maar voor een heel klein stukje van de vaarroute. Wat is de meerwaarde hiervan?	De ontvlechting van beroeps- en recreatievaart is geen doelstelling van het project. De ontvlechting moet gezien worden als bijvangst. In drukke periodes, zoals de zomer, wanneer er veel recreatievaart is, is er bovendien ook in de huidige situatie al sprake van ontvlechting, aangezien dan de kleine kolk wordt ingezet voor de recreatie. Echter voor en na de kolk is er wel vervlechting. Desalniettemin is elk potentieel ongeval wat voorkomen kan worden van waarde. Het belangrijkste effect is dat de huidige locatie van

				de kleine kolk vrijgespeeld wordt. Dit kan van meerwaarde zijn bij de toekomstige ontwikkelingen van de zeeluis Farmsum, maar dit moet nog nader bekeken worden.
54	6	scheepvaart	Stel dat het doorgaat: komen er dan goede aanlegplaatsen aan beide zijden van de bruggen?	Aanlegplaatsen rond de sluis zijn altijd nodig voor een vlotte en veilige doorvaart. Daarom kijken we nu wel of het mogelijk is. Hoe de situatie in en om de Damsterhaven eruit komt te zien wordt in een later stadium uitgewerkt. Ook hier zal de bevolking worden gevraagd om mee te denken.
55	7	Zoet-zout	Wordt door een zoet-zout overgang het tekort aan zoet water niet problematischer?	Het project Eemzijlen mag niet leiden tot een extra zoutvracht en doorspoelbehoefte, dat is een harde randvoorwaarde. De ambitie is om vanuit zoetwatervoorraadbeheer binnen het project zelfs een besparing te realiseren. We onderzoeken binnen de verkenning wat hiervoor nodig is. Daaruit kan bijvoorbeeld blijken dat alleen een zoet-zout-overgang kan worden ingesteld indien de zoutindringing bij de zeeluis Farmsum eerst voldoende is teruggedrongen.
56	7, 11	verzilting	Door een zoet-zout overgang zal de verzilting voor de landbouw en de omringende tuinen alleen maar toenemen	Wanneer we een zoet-zout overgang realiseren in het gebied achter de dijk betekent dit dat het oppervlaktewater hier zouter wordt. Daarmee bestaat de kans dat er meer zout water in de bodem infiltreert. De nu uitgevoerde onderzoeken hebben dit nog niet in detail in beeld gebracht. We gaan dit tijdens de verkenning nog verder in kaart brengen. Daarbij zal ook gekeken worden naar de autonome ontwikkeling, want daar verwachten we door een stijgende zeespiegel ook een toename van de verzilting.
57	11	vismigratie	De intrek van vis zal vermoedelijk niet toenemen, alleen de verspreiding van de intrek	Met het realiseren van een extra intrepunt zal de totale hoeveelheid visintrek richting het zoete water alleen kunnen toenemen als deze locatie, in combinatie met de andere intrepunten, een hoger percentage succesvolle passages van vissen laat zien dan nu het geval is. Het huidige intrek succes voor zwakke zwemmers als glasaal en botlarven vanuit de Eems richting het Zeehavenkanaal en de migratie van rivierprikken bij de zeeluisen van Delfzijl worden momenteel nader onderzocht als onderdeel van het project Ruim Baan voor Vissen 2. De kennis die hier verzameld wordt vormt belangrijke input voor de vervolgstappen in het verdere planproces.
58	11		Het naastgelegen akkerbouwbedrijf loopt risico op: <ul style="list-style-type: none"> • Beperkingen in de bedrijfsvoering • Kans op (nog) meer verzilting 	Vanuit het project Eemzijlen wordt het risico op verzilting op de aangrenzende percelen onderzocht. Voor een mogelijk spuikanaal over een deel van de huiskavel, gaan we in gesprek met de eigenaren om de mogelijkheden te verkennen. Dat geldt ook voor het verleggen van de Valgenweg, mocht de optie in beeld komen om deze voor een deel over het naastgelegen akkerbouwbedrijf te situeren.

			<ul style="list-style-type: none"> • Kans op uitkoop op basis van natuurwaarde • Waardevermindering • Verkleining van de huiskavel • Meer geluidsoverlast ivm verlegging Valgenweg 	<p>We kijken verder dan alleen het naastgelegen akkerbouwbedrijf. Het achterland van de Groote Polder is laaggelegen, veelal in gebruik door landbouwbedrijven. De bodemdaling en de veenoxidatie zijn daar de grootste veroorzakers van inklinking en toenemende vernatting. Het toekomstperspectief van veel bedrijven staat onder druk. Sommige bedrijven geven aan dat als er niets gebeurt, zij over vijf of tien jaar het bedrijf wel kunnen sluiten omdat ze in grote delen van het jaar het land niet meer op kunnen met hun machines. Om deze gebieden toekomstperspectief te bieden wordt door het project VLOED onderzoek gedaan naar de mogelijkheid om deze lage gronden grootschalig op te hogen met slib uit het Eems-Dollard estuarium. De genoemde risico's worden meegenomen in de Verkenning VLOED.</p>
59	11	kansen	De koppelkansen kunnen ook zonder Eemzijen uitgevoerd worden....	<p>Dat klopt, maar we willen in de verkenning juist de meerwaarde onderzoeken om dit in samenhang uit te voeren. Het uitbreiden van het zeestrand zou inderdaad zonder het project Eemzijen gerealiseerd kunnen worden.</p> <p>Ook kan verkend worden dat als er een verbinding gemaakt zou worden tussen de Groote polder en de haven van Termunterzijl, de haven mogelijk doorgespoeld kan worden vanuit de Groote polder.</p>
60	15	kansen	Afvangen van slib is misschien zinvol voor versterking van dijken: achter de Punt van Reide ligt een spuigat van 20 m, kan dat ook gebruikt worden: betaalbaar, eenvoudig en doeltreffend.	<p>Het project Eemzijen beperkt zich voor wat betreft slib tot de natuurlijke invang van slib in de Groote Polder. Binnen het project VLOED worden ook de mogelijkheden voor andere locaties langs de Eems-Dollard onderzocht. We geven deze suggestie daarom graag mee aan het project VLOED van het programma ED2050.</p>
61	10	Participatie	De plannen voor de inrichting van de Groote Polder zijn nog niet concreet genoeg, om een goed oordeel te vellen. Wat gaat er bijvoorbeeld met het bos en de camping gebeuren?	<p>Dat klopt. Dat past ook bij de Verkenningsfase waarin we bouwstenen verkennen, alternatieven uitwerken en proberen te komen tot een voorkeursalternatief. De Verkenningsfase is juist bedoeld om samen met het gebied te onderzoeken hoe dit het beste kan worden ingericht. De kennisgeving en de NRD is ook bedoeld om aan te geven welke opgaven er spelen in het gebied en welke oprichtingsrichtingen de initiatiefnemers zien en hoe de afweging gaat plaatsvinden.</p> <p>Daar zijn we mee bezig. Veel van de ideeën zijn nog maar ideeën en geen plannen. Daarom is er op dit moment nog geen concreet plan. Hierdoor is er ruimte voor de omgeving om ook mee te denken in de plannen in plaats van geconfronteerd te worden met concrete plannen waar ze zich later niet in kunnen vinden.</p> <p>Op basis van de gesprekken met de bewoners gaan we ook kijken naar de camping. Deze ligt ook 2 meter onder NAP. Hier is nog niets met zekerheid over te zeggen en de</p>

				mogelijkheden hiervoor zullen in de verkenning nader worden onderzocht. Uitgangspunt van de gemeente is dat de functie van een camping op dezelfde locatie behouden blijft of daar terugkeert in het geval de camping tijdelijk weg moet.
62	9	procedure	Kunnen we nadien nog bezwaar maken?	<p>De verkenningsfase is bedoeld om samen met bewoners en ondernemers te overleggen zodat ideeën, belangen en wensen reeds aan de voorkant worden meegenomen en bezwaren (achteraf) zo veel mogelijk worden voorkomen.</p> <p>De verkenning kan ertoe leiden dat er een projectbesluit of ander uitvoeringsbesluit zal worden voorbereid om de realisatie van Eemszijlen (of onderdelen daarvan) mogelijk te maken. Een eerste Ontwerp besluit wordt niet eerder dan in 2023 verwacht. Tegen het ontwerp van zo'n projectbesluit of ander uitvoeringsbesluit kunt u een zienswijze indienen om uw bezwaren naar voren te brengen. Als die zienswijze niet wordt overgenomen heeft u daarna de mogelijkheid om beroep in te stellen bij de rechter. Als er te zijner tijd een procedure voor de realisatie van Eemszijlen (of onderdelen daarvan) wordt gestart zullen wij de mogelijkheden voor zienswijzen en beroep heel duidelijk aangeven. Kortom, ja er zijn nog voldoende mogelijkheden voor bezwaar en beroep.</p> <p>Mocht u eerder met ons in contact willen treden, dan kan dat via de omgevingsmanagers Peter van Dijken en Evelien Meinders. Zij zijn te bereiken via: M: grootepolder@provinciegroningen.nl T: 06 38743904 (Peter van Dijken) en 06 52761748 (Evelien Meinders)</p>

Samenvatting

Gebaseerd op de reacties op het voornemen wordt in het vervoltraject het voornemen 'kustontwikkeling Eemszijlen' uitgebreid met:

1. De mogelijkheid voor een spuikanaal ten westen van de Wal van Borgsweer, over het terrein van Groningen Seaports;
2. De mogelijkheid om ook het terrein van camping Zeestrand mee te laten groeien met de zeespiegelstijging;
3. De mogelijkheid om de Wal van Borgsweer te vergroten, verbreden, verhogen en verdichten met groen om de leefbaarheid ten oosten van de wal te verbeteren.

Deze uitbreidingen worden in de verdere verkenning **onderzocht op haalbaarheid en effecten**.

Voorts waren onderstaande onderwerpen al benoemd in de NRD en maken dus deel uit van reikwijdte van het MER. We bevestigen dat deze onderwerpen in de beoordeling van de verkenning aan de orde zullen komen in het op te stellen MER:

- Het laten meegroeien van de hoogte van het maaiveld van de Groote Polder met de zeespiegelstijging
- Alle potentiële spuilocaties voor de toekomst. Alle relevante opties worden beschouwd
- de mogelijke opstuwing in het Eemskanaal
- De bereikbaarheid voor het verkeer, zowel over de weg als per spoor
- De natuurwaarden (soorten en leefgebieden)
- De landschappelijke gevolgen
- Het woongenot (onder de woonfunctie wordt ook ingegaan op het al dan niet kunnen behouden van bomen in de Groote Polder)
- De scheepvaart (de nautische effecten)
- De verzilting en het effect daarvan voor oa de landbouw

Omdat het niet als een reëel alternatief wordt gezien, wordt er geen onderzoek gedaan naar:

- Spuien via het Termunterzijldiep
- Omdat het niet tot de scope van Eemszijlen behoort, wordt er geen onderzoek gedaan naar de ontwikkeling van de Damsterhaven en de ontwikkeling van het Eemskanaal ZZ en NZ.
- Voor het verkennen van de dijkversterkingsmogelijkheden ter hoogte van de Groote Polder wordt een apart project gestart onder regie van het waterschap Hunze en Aa's. De dijkversterking is wel relevant, maar is geen onderdeel van de verkenning Eemszijlen. Omdat het wel een sterk raakvlak betreft wordt het wel integraal opgepakt.